

Miroslav Milosavljević¹
Jelena Milosavljević²

UDC 658.14/.17
347.736
Pregledni rad
Primljen: 09. 02. 2017.
Prihvaćen: 27. 08. 2018.

PRESTANAK PRIVREDNOG DRUŠTVA PUTEM LIKVIDACIJE

REZIME: U radu se istražuje jedan od načina prestanka privrednog društva u apsolutnom smislu – putem likvidacije. To je postupak koji se sprovodi nad privrednim društvom koje je solventno i tom prilikom se namiruju svi poverioci, bez obzira na to da li postupak pokreću i vode sami vlasnici kapitala društva ili postupak pokreće i vodi Agencija za privredne registre. Uslovi za pokretanje i vođenje likvidacionog postupka i sam postupak regulisani su zakonom, te je iz tog razloga u radu prvenstveno korišćen normativni metod istraživanja.

KLJUČNE REČI: likvidacija, privredno društvo, poverioci, solventnost, registar.

1. Uvodno razmatranje

Privredno društvo može da prestane u formalnopravnom i apsolutnom smislu. U formalnopravnom smislu, menja se pravni subjektivitet, ali privredno društvo i dalje faktički postoji. Privredno društvo prestaje da postoji u apsolutnom smislu kada nestane njegov materijalni i personalni supstrat, kao što je to u slučajevima likvidacije ili bankrotstva društva. Likvidacija privrednog društva sprovodi se pod kontrolom članova društva, dok je stečajni postupak pod kontrolom stečajnog suda.

¹ Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić u Novom Sadu, E-mail: m.milosavljevic-ns@hotmail.com.

² Vojvođanska banka a.d. Novi Sad

Likvidacija društva sprovodi se nad solventnim i likvidnim³ privrednim društvom, pa se tom prilikom namiruju i svi poverioci u celosti. Postupak bankrotstva sprovodi se nad privrednim društvom koje je insolventno, te poverioci svoja potraživanja namiruju delimično ili ih uopšte ne namiruju, osim pojedinih poverilaca koji mogu da se namire u potpunosti.⁴

Postoji povezanost likvidacije i solventnog privrednog društva, pa je zbog toga likvidacija regulisana zakonom kojim se utvrđuje pravni položaj privrednog društva tj. Zakonom o privrednim društvima. Postupak likvidacije, koji je regulisan ovim zakonom, ne primenjuje se na društvena preduzeća koja se privatizuju, u skladu sa Zakonom o privatizaciji. Postupak likvidacije banaka i društava za osiguranje, koji može biti prinudan, odnosno dobrovoljan za osiguravajuća društva, uređen je Zakonom o stečaju i likvidaciji banaka i društava za osiguranje.

Likvidacija privrednog društva je složen postupak, jer ima više aspekata, kao što su: pravni, računovodstveni, finansijski, poreski, bankarski i dr. Institut stečaja (bankrotstva) regulisan je posebnim zakonom (Vasiljević, 2005).

Poslovanje može da prestane kombinacijom loše sreće, loših uslova poslovanja, nedostatka finansijskih resursa ili neadekvatnih poslovnih sposobnosti (Njegomir, 2015). Istraživanja pokazuju da prestanak poslovnih subjekata ne mora da bude uslovljen neuspehom u poslovanju. Na osnovu istraživanja koja su sprovedena u SAD, 40% preduzetničkih aktivnosti je napušteno iako su ostvarivali uspeh u poslovanju (Headd, 2003: 51).

Prestanak privrednih društava povezan je sa interesima vlasnika privrednog društva i poverilaca, a tiče se i opštih društvenih interesa.

Vlasnici kapitala, s prestankom privrednog društva u apsolutnom smislu, gube sva prava koja su imali na osnovu vlasništva, kao što su pravo na dividendu, na upravljanje i dr. Oni imaju interes da izvrše povraćaj svog kapitala koji su uložili u privredno društvo tako što će učestvovati u deobi imovine (ostatka stečajne ili likvidacione mase).

³ Likvidan (lat. liquidus) znači jasan, čist, izvestan, pouzdan, aktiva koja se može brzo pretvoriti u sredstvo za plaćanje, na primer: gotov novac, potraživanje kod banke, dobre menice, sigurno potraživanje i dr.

⁴ To su izlučni i razlučni poverioci

Koji će obim imovine dobiti, zavisi od toga kako je privredno društvo poslovalo u prethodnom periodu (Милосављевић, 2011: 177).

S prestankom privrednog društva poverioci gube svog dužnika i zato je njihov interes da naplate svoje potraživanje od privrednog društva, što zavisi od obima imovine i visine potraživanja poverilaca.

Opšti društveni interes, prilikom prestanka privrednog društva, ogleda se u zahtevu da u privrednom životu postoje samo privredni subjekti koji imaju sposobnost da uspešno posluju i ostvaruju dobit, te da svi subjekti koji to ne mogu budu odstranjeni iz privrednog života zemlje (Милосављевић, 2011: 177).

2. Terminološko i pojmovno određenje likvidacije

Termin *likvidacija* potiče od latinske reči *liquidatio*, odnosno nemačke reči *Liquidation*, što znači napuštanje posla, prestanak posla, isplata duga, obračunavanje, prečišćavanje, rasprodaja i sl. (Vujaklija, 1985: 507; Aleksić, 1982: 444; Blagojević i dr., 1986: 488).

Likvidacija privrednog društva predstavlja poslednje razdoblje u postojanju društva koje traje do njegovog brisanja iz registra privrednih subjekata.

Likvidacija je način prestanka privrednih organizacija pod uslovima i na način određen zakonom (Blagojević, Carić i dr., 1985: 732).

Utvrđeno je, prema članu 524 Zakona o privrednim društvima (skrać. ZOPD), da se likvidacija društva može sprovesti kada društvo ima dovoljno sredstava za namirenje svih svojih poverilaca.

U stručnoj literaturi, poslovnoj praksi i pravnoj i ekonomskoj teoriji postoji veliki broj različitih definicija, mišljenja i stavova po pitanju prestanka privrednog društva putem likvidacije, naročito kada je u pitanju njena pravna priroda i dr.

Likvidacija je postupak u kom privredno društvo gubi svoj pravni subjektivitet, dok njegov ekonomski subjektivitet ostaje, po pravilu, potpuno očuvan. U procesnopravnom smislu, likvidacija predstavlja postupak u kome se imovina privrednog društva evidentira, prikuplja i unovčava kako bi se isplatila sva njegova dugovanja, a potom preostala

sredstva raspodelila na način predviđen pravilima društva, s tim da se posle sprovedenog postupka likvidacije društvo briše iz sudskog registra (Dabić, 2004: 661).

3. Postupak likvidacije

Postupak likvidacije mogu da sprovedu vlasnici društva tj. ortaci, članovi društva i akcionari. Osim njih, Zakon o privrednim društvima predviđa da likvidaciju može da sprovede i Agencija za privredne registre, po službenoj dužnosti, iz zakonom predviđenih razloga. Kada likvidaciju sprovode članovi društva, to se zove redovna likvidacija (dobrovoljna), a ukoliko je sprovodi Agencija, onda je reč o prinudnoj likvidaciji (Carić i dr., 2016: 100).

U nekim uporednim pravnim sistemima postoji likvidacija od strane poverilaca (Vasiljević, 2005: 481). U pravom sistemu Republike Srbije ne postoji tzv. poverilačka likvidacija.

Likvidacija banaka i društava za osiguranje, koja može biti prinudna, odnosno dobrovoljna za društva za osiguranje, uređena je, kao postupak, Zakonom o stečaju i likvidaciji banaka i društava za osiguranje.⁵

3.1. Postupak redovne (dobrovoljne) likvidacije

3.1.1. Donošenje i objavljivanje odluke

Dobrovoljnu likvidaciju privredno društvo sprovodi samostalno, bez angažovanja drugih institucija, kao što su sud ili Agencija za privredne registre (Arsić, Marjanski, 2013: 69).

Da bi se sproveo postupak likvidacije neophodno je da se isti pokrene od strane ovlašćenih pokretača. Ovlašćeni pokretači u ortачkom i komanditnom društvu su ortaci, odnosno komplementari koji odluku donose jednoglasno. U članu 525 st. 1 tač. 1 Zakona o privrednim društvima Republike Srbije utvrđeno je „da se likvidacija društva pokreće odlukom svih ortaka, odnosno komplementara, ako ugovorom o osnivanju nije drugačije određeno“.

⁵ Objavljen je u „Službenom glasniku RS“, br. 14/2015.

Ovakva zakonska formulacija izaziva nedoumicu u vezi sa tim da li se ugovorom o osnivanju može predvideti samo neka druga većina, kada se donosi odluka o pokretanju postupka likvidacije, ili je moguće da odluku, u skladu sa osnivačkim ugovorom, donese i neki drugi organ društva. Nameće se potreba da se ovaj član zakona precizira.

U društvu sa ograničenom odgovornošću odluku o pokretanju stečajnog postupka donosi skupština društva dvotrećinskom većinom od ukupnog broja glasova svih članova, s tim da se može predvideti i manji broj glasova, ali ne manji od proste većine od ukupnog broja glasova (čl. 211 st. 2 tač. 3 ZOPD-a RS). Za razliku od prethodne zakonske formulacije, ova formulacija je veoma jasna i precizna i ukazuje na to da odluku može doneti isključivo skupština i da se samo može menjati potrebna većina glasova.

U akcionarskom društvu skupština donosi odluku o pokretanju postupka likvidacije prostom većinom glasova prisutnih akcionara koji imaju pravo glasa po određenom pitanju, osim ako je statutom određen veći broj glasova. Uzima se u obzir i broj glasova akcionara koji su glasali poštom ili elektronskim putem (čl. 358 ZOPD-a RS).

Likvidacija privrednog društva počinje danom registracije odluke o likvidaciji, objavljivanjem oglasa o pokretanju likvidacije kod Agencije za privredne registre (čl. 526 ZOPD-a RS). Zakonom nije na izričit i sveobuhvatan način propisano šta sadrži odluka o likvidaciji društva, osim da ista sadrži i predstavlja akt o imenovanju likvidacionog upravnika (čl. 529 ZOPD-a RS). Međutim, sadržaj oglasa o pokretanju likvidacije je preciziran u Zakonu (čl. 533 ZOPD-a RS). To su, pre svega: poziv poveriocima da prijave svoja potraživanja uz upozorenje da će izgubiti svoje pravo na naplatu potraživanja ukoliko ne podnesu zahtev u zakonskom roku i adresa društva u likvidaciji na koju će poverioci dostaviti prijave svojih potraživanja.

Pored javnog obavešavanja poverilaca o pokretanju postupka likvidacije na internet stranici Agencije za privredne registre, likvidacioni upravnik je u obavezi da poznatim poveriocima uputi i pisano obaveštenje o pokretanju likvidacije društva, po formi i sadržini, kao i u roku koji je utvrđen zakonom (čl. 534 ZOPD-a RS). Smatra se da obaveštenje mora uputiti i potencijalnim poveriocima (Carić i dr., 2026: 101). U vezi sa tim, javlja se nedoumica o tome šta su to potencijalni

poverioci i na osnovu čega će se oni odrediti, pošto u zakonu nisu utvrđeni kriterijumi za njihovu identifikaciju (Arsić, Marjanski, 2913: 86).

3.1.2. Pravne posledice pokretanja postupka likvidacije

Odredbe Zakona o privrednim društvima Republike Srbije kojima se regulišu pravne posledice otvaranja postupka likvidacije su oskudne. Osnovna posledica jeste da se menja cilj i svrha društva tako da cilj nije više obavljanje delatnosti radi sticanja dobiti, već likvidacija imovine društva, namirenje poverilaca i podela imovine članovima društva (Šogorov, 2003: 199). Društvo može da preuzima samo poslove vezane za sprovođenje likvidacionog postupka koji su nužni za likvidaciju društva, a ukoliko se za vreme likvidacije preduzimaju novi poslovi ili se članovima isplaćuje dividenda ili raspodeljuje imovina, privredno društvo i odgovorno lice čine privredni prestup za koji je predviđena novčana kazna (čl. 585 st. 1 tač. 10 ZOPD-a RS). Likvidacija utiče na poslovnu sposobnost privrednog društva, te su poslovi koje likvidacioni upravnik može da preuzima namenski i vezani za smisao i svrhu likvidacije.

Jedna od pravnih posledica likvidacije jeste da u toku trajanja postupka likvidacije društvo, radi zaštite poverilaca, ne može da isplaćuje dividendu svojim članovima niti da deli imovinu društva pre namirenja svih poverilaca (čl. 528 ZOPD-a RS). Isplate i raspodele bi bile ništave i članovi bi imali obavezu da ih vrate u imovinu društva u likvidaciji (Арсич, Марјански, 2013: 87).

Sledeća posledica je da zastupnicima društva prestaje pravo za zastupanje, izuzev ako društvo ne imenuje likvidacionog upravnika. U tom slučaju, svi (zakonski⁶) zastupnici društva postaju likvidacioni upravnici društva (čl. 529 st. 2 i 3 ZOPD-a RS).

Uz poslovno ime privrednog društva u postupku likvidacije dodaje se oznaka *u likvidaciji* (čl. 22 st. 5 ZOPD-a RS).

⁶ Zbunjuje formulacija „zakonski zastupnici“ koja se pojavljuje u Zakonu o privrednim društvima RS, budući da se u poslovnoj praksi, a delimično i u pravnoj teoriji, pod terminom „zakonski“ podrazumeva nešto drugo a ne ono što je predviđeno u ZOPD.

Društvo u likvidaciji i dalje ima svoje organe upravljanja koji donose odgovarajuće odluke u vezi sa okončanjem postupka likvidacije i brisanja društva iz registra privrednih subjekata i zadržava svojstvo pravnog lica, ali ne može da menja pravnu formu niti da učestvuje u statusnoj promeni.⁷

Pokretanje likvidacionog postupka ne predstavlja razlog da se ne vode postupci u korist ili protiv privrednog društva u likvidaciji ili izvršenje nad društvom u likvidaciji (čl. 527 st. 1 ZOPD-a RS). Ovakav stav je iskazan i u uputstvu Poreske uprave pod nazivom *Instrukcija o prijavljivanju i namirenju poreskog potraživanja od poreskih obveznika – privrednih društava za koje je doneta odluka o pokretanju postupka likvidacije*. Saglasno navedenom, ukoliko se nad poreskim obveznikom otvori postupak likvidacije a nadležna organizaciona jedinica Poreske uprave je prethodno pokrenula postupak prinudne naplate poreskog duga, ista nema obavezu da predmetni postupak prekida.⁸

Identičan stav iskazan je i u sudskoj praksi, kroz presude Privrednog apelacionog suda – postupak likvidacije je jedan od načina prestanka privrednog društva uz prethodno namirenje svih poverilaca u potpunosti, te iz tog razloga ne postoji prepreka da se podnese tužba sa kondemnatornim zahtevom prema privrednom društvu u likvidaciji.⁹

Kada je član društva u likvidaciji istovremeno i poverilac tog društva po bilo kom pravnom osnovu, on svoje potraživanje može da ostvaruje po principima i pravilima koja se primenjuju na sve poverioce društva u likvidaciji (Arsić, Marjanski, 2013: 87).

Poverioci društva koje je u likvidaciji (kao i drugi ovlašćeni subjekti) mogu da podnesu predlog za pokretanje stečajnog postupka nad društvom u likvidaciji ukoliko postoje zakonski uslovi za to, odnosno ukoliko se utvrdi da se ne mogu namiriti svi poverioci u potpunosti (čl. 527 st. 2 ZOPD-a RS).

⁷ <http://osnivanjepreduzeca.rs/likvidacija-privrednog-drustva/> pristupljeno: 9. 10. 2017/.

⁸ Ministarstvo finansija – Poreska uprava, Beograd, br.43-00488/2012-10 od 05. 03. 2012. g.

⁹ PŽ 841/14 od 13. 05. 2015. g.

3.1.3. Likvidacioni upravnik

Likvidacioni postupak može voditi jedan (individualni) likvidacioni upravnik ili više njih (kolektivni likvidacioni upravnik).

Ukoliko ima više likvidacionih upravnika, pravilo je da društvo zastupaju zajedno. Moguće je da se odlukom o imenovanju odredi drugačije, što unosi pravnu nesigurnost zbog dileme i zabune, u smislu da li se način zastupanja može promeniti nakon imenovanja i da li je moguće utvrditi pojedinačno zastupanje i nekom kasnijom odlukom, a ne samo odlukom o imenovanju.

Imenovanje likvidacionog upravnika upisuje se u registar privrednih subjekata sa ciljem da se treća lica koja su zainteresovana upoznaju sa ovim podatkom.

Likvidacioni upravnik je odgovoran za zakonitost rada i poslovanja društva u likvidaciji (čl. 532 st.1 ZOPD-a RS) i ima ovlašćenja koja su neophodna za vođenje i okončanje postupka likvidacije. Ta ovlašćenja su: da okonča poslove koji su započeti pre početka likvidacije,¹⁰ da proda imovinu društva (Јанковец, 1999: 209), da naplati potraživanja od dužnika društva, da isplati poverioce i preduzme druge poslove radi sprovođenja postupka likvidacije (Бејатовић, 2009: 101).

Likvidacioni upravnik odgovara za štetu koju je pričinio članovima društva i poveriocima prilikom vršenja svoje dužnosti. Obaveza naknade štete ne zastareva u roku od tri godine od dana brisanja društva iz registra privrednih subjekata (čl. 544 ZOPD-a RS).

Likvidacioni upravnik ne odgovara za obaveze društva koje je prestalo likvidacijom i ne odgovara poveriocima i članovima društva za gubitke društva, obaveze ili smanjenje vrednosti imovine, koji su nastali kao rezultat savesnih i razumnih poslovnih odluka u vezi sa sprovođenjem postupka likvidacije.

¹⁰ U presudi Privrednog apelacionog suda, Pkž 219/14 od 13. 11. 2014. g. utvrđeno je da se ne smatra završetkom započetog posla, u smislu odredbe člana 53 ZOPD-a RS nabavka sirovina za proizvodnju, angažovanje većeg broja radnika i organizovanje procesa proizvodnje od samog početka, a na osnovu ugovora zaključenog pre pokretanja postupka likvidacije, te su iz tih razloga privredno društvo u likvidaciji i odgovorno lice kažnjeni za privredni prestup.

Likvidacioni upravnik može biti razrešen svoje dužnosti odlukom, po postupku i na način na koji je imenovan, bez navođenja razloga. On može u svako doba dati ostavku u pismenom obliku. Imenovanje, razrešenje i ostavka likvidacionog upravnika registruju se u skladu sa Zakonom o registraciji, kako bi trećim licima ovi podaci bili dostupni.

Likvidacioni upravnik ima pravo na naknadu za svoj rad, kao i na nužne i korisne troškove koje je imao u toku sprovođenja postupka likvidacije društva. Visinu troškova i naknade za rad određuju oni koji su ga imenovali, a u slučaju spora sud u vanparničnom postupku.

3.1.4. Prijava potraživanja

Prijava potraživanja se vrši najkasnije u roku od 120 dana od dana objavljivanja na internet stranici registra privrednih subjekata, inače se posle ovog roka prijave neće uzeti u razmatranje. Ovaj rok se produžava, odnosno ponovo počinje da teče, u skladu sa zakonom, ukoliko privredno društvo u likvidaciji promeni sedište ili adresu za prijem pošte, a sve do tada prispele prijave se smatraju uredno podnetim (čl. 533 ZOPD-a RS).

Nemaju obavezu da prijave potraživanje oni poverioci čije je potraživanje već utvrđeno izvršnom ispravom, kao ni poverioci u vezi sa čijim potraživanjem protiv društva počne da teče parnica do početka likvidacije (čl. 534 ZOPD-a RS). Njihova potraživanja se smatraju prijavljenim na vreme i moraju se uzeti u razmatranje od strane likvidacionog upravnika.

Društvo u likvidaciji, na osnovu prijava koje su prispele u roku, u obavezi je da sačini listu prijavljenih potraživanja sa pregledom koja potraživanja nisu priznata, a koja su potraživanja delimično ili u celosti priznata. Poveriocima kojima je potraživanje osporeno dostavlja se obrazloženje s razlozima osporavanja. Potraživanja poverilaca koja su utvrđena izvršnom ispravom ne mogu se osporavati (Carić i dr., 2016: 102).

Poverioci čija su potraživanja osporena imaju pravo da u roku od petnaest dana od dana prijema obaveštenja o osporavanju potraživanja pokrenu postupak pred sudom radi utvrđivanja osnovanosti njihovih osporenih potraživanja. O pokretanju spora u obavezi su da pismeno obaveste društvo u likvidaciji.

U Zakonu o privrednim društvima nije utvrđena obaveza da privredno društvo u likvidaciji, odnosno njen likvidacioni upravnik kao zastupnik uputi tj. pouči poverioca da ima pravo da pokrene postupak pred nadležnim sudom kako bi se utvrdilo njegovo osporeno potraživanje. Za razliku od likvidacionog postupka, u stečajnom postupku poverilac čije je potraživanje osporeno upućuje se na parnicu, odnosno na nastavak prekinutog parničnog postupka radi utvrđivanja osporenog potraživanja (čl. 111 ZOS).¹¹

3.1.5. *Likvidacioni bilansi i izveštaji*

Pojedini autori, koristeći vremenski kriterijum, smatraju da se u postupku likvidacije sačinjavaju dve grupe dokumenata i to: dokumenti koji se sastavljaju pre namirenja poverilaca (lista potraživanja, početni likvidacioni bilans, početni likvidacioni izveštaj i godišnji likvidacioni izveštaj) i dokumenti koji se sastavljaju posle namirenja poverilaca (završni likvidacioni bilans, završni izveštaj o sprovedenom postupku likvidacije, pisana izjava da su upućena obaveštenja poznatim poveriocima i da su svi poverioci u potpunosti namireni, te da se protiv društva ne vode drugi postupci, kao i predlog odluke o raspodeli likvidacionog ostatka) (Arsić, Marjanski, 2013: 88).

U Zakonu o privrednim društvima utvrđeno je da likvidacioni upravnik ima obavezu da u toku postupka likvidacije sačini određena dokumenta, kao što su: početni likvidacioni bilans i godišnji likvidacioni izveštaj (čl. 536 ZOPD-a RS).

Početni likvidacioni bilans sačinjava likvidacioni upravnik u roku od trideset dana od početka likvidacije¹² i dostavlja ga nadležnim članovima društva ili organima na usvajanje.

Početni likvidacioni izveštaj sastavlja likvidacioni upravnik i isti sadrži: listu prijavljenih, priznatih i osporenih potraživanja s obrazloženjem osporavanja; podatak da li je imovina društva u likvidaciji dovoljna za namirenje svih poverilaca; vreme i radnje za sprovođenje

¹¹ Zakon o stečaju (skrać. ZOS), „Sl. glasnik RS“, br.104/2009, 99/2011 - dr. zakon, 71/2012 - odluka US i 83/2014.

¹² Početak likvidacije računa se od dana registracije odluke o likvidaciji i objavljivanjem oglasa o pokretanju likvidacije.

postupka likvidacije, kao i druge podatke koji su neophodni za sprovođenje i okončanje likvidacije.

Početni izveštaj se dostavlja najranije devedeset a najkasnije sto dvadeset dana od dana početka likvidacije i u istom roku se dostavlja na usvajanje. Smatra se da je rok veoma kratak i nepraktično postavljen, pošto prijave potraživanja, koje su sastavni deo početnog likvidacionog bilansa, postaju konačne tek posle isteka sto dvadeset dana od dana otvaranja likvidacije (Arsić, Marjanski, 2013: 88–89).

Početni likvidacioni bilans i izveštaj sastavljaju se da bi se prikazalo imovinsko stanje privrednog društva u likvidaciji i omogućilo poveriocima da sagledaju mogućnost namirenja svojih potraživanja iz imovine društva, te da im pokaže da je likvidacija izvesna i da njihova prava nisu ugrožena.

Početni likvidacioni bilans, odnosno izveštaj dostavlja se ortacima, komplementarima, odnosno skupštini društva sa ograničenom odgovornošću ili akcionarskim društvima na usvajanje. Ukoliko nadležni ne usvoje bilans ili izveštaj ili isti ne bude registrovan kod Agencije za privredne registre, tada se ne može sprovesti postupak dobrovoljne likvidacije, ali ta činjenica predstavlja osnov da Agencija sprovede postupak prinudne likvidacije.

Godišnji likvidacioni izveštaj podnosi likvidacioni upravnik i u njemu iznosi razloge zbog čega likvidacioni postupak nije okončan, kao i argumente za nastavak postupka. Ovaj izveštaj se registruje kod Agencije za privredne registre.

3.1.6. Obustava likvidacije

Nadležni subjekti u ortackom, odnosno komanditnom društvu, u društvu sa ograničenom odgovornošću ili akcionarskom društvu mogu da donesu odluku da se obustavi postupak likvidacije i da društvo nastavi sa redovnim poslovanjem. Ovakva mogućnost postoji pošto se radi o dobrovoljnoj likvidaciji i mogućnosti da njome upravljaju ortaci, komplementari, odnosno skupština društva.

Da bi odluka o obustavi likvidacije bila doneta, neophodno je da budu ispunjeni sledeći uslovi:

- da su namireni svi poverioci,

- da nijednom zaposlenom nije pretao radni odnos po osnovu likvidacije i
- da se nije otpočelo sa isplatom likvidacionog ostatka članovima društva.

Odluka o obustavi likvidacije mora da sadrži: imenovanje zastupnika društva, izjavu likvidacionog upravnika da su svi poverioci u potpunosti namireni i da društvo nije započelo isplatu članovima društva. Odluka se registruje kod Agencije.

3.1.7. *Pokretanje stečajnog postupka*

Kada se iz početnog likvidacionog bilansa, odnosno početnog izveštaja utvrdi da imovina koju ima društvo nad kojim se vodi postupak likvidacije nije dovoljna da se namire svi poverioci, likvidacioni upravnik ima obavezu da nadležnom sudu podnese predlog za pokretanje stečajnog postupka.

U navedenoj situaciji ne mogu se namirivati poverioci, budući da nema dovoljno sredstava za namirenje svih potraživanja u celosti, te bi došlo do favorizovanja samo nekih poverilaca, što je nedopustivo.

3.1.8. *Namirenje poverilaca, sastavljanje dokumenata i okončanje likvidacije*

Osnovni cilj postupka likvidacije je isplata potraživanja poverilaca. Zbog termina *isplata* koji je sadržan u zakonu pojedini autori smatraju da se raspodela u naturi isključuje, bez obzira što bi se na ovakav način ubrzao likvidacioni postupak (Arsić, Marjanski, 2013: 91). Pored isplata poverilaca vrši se i deponovanje iznosa spornih i drugih potraživanja, npr. potraživanja koja nisu prijavljena, ali su poznata likvidacionom upravniku. Likvidacioni upravnik nema obavezu da posebno poziva titulare takvih potraživanja, ali takvo pozivanje nije zabranjeno.

Kada se isplate svi poverioci u potpunosti, likvidacioni upravnik je obavezan: da sačini završni likvidacioni bilans, u skladu sa pravilima kojima se regulišu računovodstvo i revizija, koji se objavljuje, te da podnese izveštaj o sprovedenoj likvidaciji; da pismeno sačini izjavu o tome da je uputio obaveštenje svim poznatim poveriocima i da su sva

dugovanja privrednog društva u likvidaciji izmirena u potpunosti, te da se protiv društva ne vode drugi postupci.

Likvidacioni upravnik je dužan da sačini predlog odluke o raspodeli likvidacionog ostatka društva članovima tog društva koji oni usvajaju. Likvidacioni ostatak je imovina koja preostane nakon namirenja svih poverilaca društva (Zdravković, 2015: 29) i raspodeljuje se članovima društva prema sledećim pravilima:

- ortacima, komplementarima i komanditorima i članovima društva sa ograničenom odgovornošću isplaćuje se srazmerno njihovim udelima u društvu,
- najpre se isplaćuje akcionarima sa preferencijalnim akcijama, a zatim sa običnim akcijama.

Ukoliko bi nastao spor oko raspodele likvidacionog ostatka, tada se ne može izvršiti raspodela sve dok se pravosnažnom presudom suda ne okonča spor u vezi sa raspodelom.

Posle sprovedene procedure i donošenja odluke o likvidaciji od strane ortaka, komplementara, odnosno skupštine, privredno društvo u likvidaciji briše se iz registra privrednih subjekata.

Članovi društva koji su dobili sredstva iz likvidacionog ostatka solidarno su odgovorni za obaveze društva u likvidaciji i nakon brisanja društva iz registra do visine primljenog ostatka u roku od tri godine od dana brisanja društva iz registra.

3.2. *Prinudna likvidacija*

U Zakonu o privrednim društvima Republike Srbije iz 2011. godine predviđeni su razlozi za pokretanje prinudne likvidacije, način pokretanja postupka prinudne likvidacije, kao i posledice brisanja društva iz registra u slučaju prinudne likvidacije (čl. 546–548 Zakona).

Međutim, na osnovu mišljenja Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja,¹³ odložena je primena prinudne likvidacije zato što Zakon o privrednim društvima ne sadrži upućujuće norme kojima se propisuje shodna primena odredaba kojima se uređuje postupak dobrovoljne likvidacije ili nekih drugih zakonskih odredaba, tako da za sprovođenje prinudne likvidacije ne postoji dovoljan pravni okvir koji bi u

¹³ Br. 011-00-163/2012-06 od 8. juna 2012. godine.

celosti regulisao ovu materiju. Van pravne regulative ostala su pitanja pravnih posledica pokretanja postupka prinudne likvidacije i pitanja sprovođenja postupka prinudne likvidacije, odnosno pravnog i faktičkog statusa privrednog društva nad kojim je pokrenut postupak prinudne likvidacije. Odlaganje primene instituta prinudne likvidacije bilo bi do donošenja izmena i dopuna zakona kojima bi se ova pitanja detaljnije uredila. Nadležno ministarstvo je prilikom formiranja mišljenja imalo u vidu svrhu odredaba o prinudnoj likvidaciji, statusni karakter upisa u registar, prava i obaveze članova društva i poverilaca, primenu za slučaj izostanka odlučivanja nadležnog organa ili člana društva, kao i svrhu odredaba o prinudnoj likvidaciji koje imaju za cilj i zaštitu poverilaca.

Pošto dosad nisu donete izmene i dopune Zakona o privrednim društvima, kojima bi se na celovit način uredio pravni okvir za sprovođenje postupka prinudne likvidacije, u radu nije obrađen ovaj institut.

4. Zaključak

Jedan od načina prestanka privrednih društava, u apsolutnom smislu, jeste putem likvidacije. Likvidacija društva sprovodi se nad solventnim privrednim društvom tj. nad društvom koje ima dovoljno sredstava za namirenje svojih poverilaca. Postupak likvidacije mogu da sprovedu dobrovoljno – ortaci, članovi društva i akcionari ili Agencija za privredne registre – po službenoj dužnosti, ali je primena ovakve (prinudne) likvidacije odložena pošto ne postoji adekvatan pravni okvir za njeno sprovođenje. Da bi se omogućilo sprovođenje postupka prinudne likvidacije od strane Agencije, neophodno je doneti potrebne propise.

Zakonom o privrednim društvima nije regulisana likvidacija banaka i osiguravajućih društava, pošto je to učinjeno posebnim zakonom. Postupak likvidacije pokreću ortaci i komplementari, dok kod društva sa ograničenom odgovornošću i kod akcionarskog društva postupak pokreće skupština.

U Zakonu o privrednim društvima neophodno je jasnom i preciznom formulacijom utvrditi ko sve može doneti odluku o pokretanju likvidacionog postupka u ortačkom i komanditnom društvu. Takođe, u Zakonu o privrednim društvima treba utvrditi šta treba da sadrži odlu-

ka o likvidaciji, kao i sve pravne posledice pokretanja postupka likvidacije, pošto postoje veoma oskudne odredbe kojima se regulišu ova pitanja.

Postupak likvidacije može da vodi jedan ili više likvidacionih upravnika koji se upisuju u registar privrednih subjekata. Likvidacioni upravnik je odgovoran za zakonitost rada i poslovanje privrednog društva u likvidaciji i ovlašćen je da vodi i okonča likvidacioni postupak.

Nadležni subjekti u privrednom društvu sa ograničenom odgovornošću ili u akcionarskom društvu mogu da donesu odluku da se obustavi postupak likvidacije i da društvo nastavi sa redovnim poslovanjem.

Ukoliko se iz početnog likvidacionog bilansa, odnosno početnog izveštaja utvrdi da imovina društva u likvidaciji nije dovoljna da se isplate potraživanja svih poverilaca u celosti, tada je likvidacioni upravnik obavezan da podnese predlog nadležnom sudu za pokretanje stečajnog postupka.

Kada se likvidacija društva sprovodi u redovnom postupku, tada je likvidacioni upravnik dužan da unovči imovinu društva, da sačini predlog odluke o raspodeli likvidacione mase koju usvajaju nadležni subjekti u privrednom društvu u likvidaciji, da istu raspodeli poveriocima i namiri im potraživanja, a potom da likvidacioni ostatak podeli, u skladu sa zakonom, članovima društva.

Posle sprovedene procedure i donošenja odluke o likvidaciji od strane ortaka, komplementara, odnosno skupštine, privredno društvo u likvidaciji se briše iz registra privrednih subjekata.

Članovi društva koji su dobili sredstva iz likvidacionog ostatka solidarno su odgovorni za obaveze društva u likvidaciji i nakon brisanja društva iz registra do visine primljenog ostatka u roku od tri godine od dana brisanja društva iz registra.

Na kraju, može se konstatovati da u pravnom sistemu Republike Srbije postoji solidan normativni okvir kojim se regulišu prestanak privrednih društava putem likvidacije. Treba ga, ipak, nadograđivati i usavršavati, u skladu sa pravnom i poslovnom praksom zemalja sa razvijenom tržišnom privredom, pre svega u oblasti prinudne likvidacije i zaštite poverilaca.

LITERATURA

- Arsić, Z., Marjanski, V. (2013). Pravo privrednih društava, Novi Sad, Pravni fakultet, Centar za izdavačku delatnost.
- Aleksić, R. (1982). Rečnik stranih reči i izraza, Beograd, Prosveta.
- Blagojević, B. i dr. (1986). Mala Prosvetina enciklopedija – knjiga 2., Prosveta
- Blagojević, B., Carić, S. i dr. (1985). Pravna enciklopedija – knjiga 1, Savremena administracija, Beograd.
- Bejatović, M. (2009). Privredno pravo, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad.
- Carić, S. i dr. (2016). Privredno pravo, Fakultet za ekonomiju i inženjerijski menadžment, Novi Sad.
- Dabić, LJ. (2004). Likvidacija privrednih društava, Pravo i privreda, Beograd, broj 5–8.
- Headd, B. (2003). Redefining business; distinguishing between closure and failure Small business economics, Vol. 21. No 1.
- Ilić-Popov, G. (2012). Poreski aspekti likvidacije privrednih društava – Zbornik: Usklađivanje poslovnog prava Srbije sa pravom Evropske unije, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Milosavljević, M. (2011). Pravo privrednih društava, Fakultet za pravne i poslovne studije, Novi Sad.
- Njegomir, V. (2015). Preduzetništvo, Novi Sad.
- Vujaklija, M. (1985). Leksikon stranih reči i izraza, Prosveta, Beograd.
- Zdravković, Z. (2015). Likvidacija privrednog društva u pravu Republike Srbije, Pravo–teorija i praksa, Novi Sad, br.10–12.
- Šogorov, S. (2003). Pravo privrednih društava, Novi Sad, Poslovni biro SB.
- Zakon o privrednim društvima – ZOPD, Sl. glasnik RS, br.36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon i 5/2015.
- Zakonom o stečaju i likvidaciji banaka i društava za osiguranje, Sl. glasnik RS, br. 14/2015
- <http://osnivanjepreduzeca.rs/likvidacija-privrednog-drustva/>

COMMERCIAL COMPANY WINDING-UP THROUGH LIQUIDATION

ABSTRACT: The paper examines one of the ways of winding up a company in absolute terms, through liquidation. This is a procedure conducted over a solvent company, settling all creditors' claims regardless of whether the procedure has been initiated and managed by the company shareholders themselves or by the Companies House. The conditions for initiating and conducting the liquidation procedure and the procedure itself are regulated by law, and this is what explains the predominantly normative method of research employed in this work.

KEY WORDS: *liquidation, company, creditors, solvency, register*